

Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over a) het voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende representatieve vorderingen ter bescherming van de collectieve belangen van consumenten en tot intrekking van Richtlijn 2009/22/EG

(COM(2018) 184 final — 2018/0089 (COD))

en over b) het voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993, Richtlijn 98/6/EG van het Europees Parlement en de Raad, Richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad en Richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad wat betreft betere handhaving en modernisering van de regels voor consumentenbescherming in de EU

(COM(2018) 185 final — 2018/0090 (COD))

(2018/C 440/10)

Rapporteur: **Jarosław MULEWICZ**

Corapporteur: **Antonio LONGO**

Raadpleging	a) Europees Parlement, 2.5.2018 a) Raad, 22.5.2018 b) Europees Parlement, 2.5.2018 b) Raad, 22.5.2018
Rechtsgrondslag:	Artikel 114 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie
Bevoegde afdeling	Interne Markt, Productie en Consumptie
Goedkeuring door de afdeling	4.9.2018
Goedkeuring door de voltallige vergadering	20.9.2018
Zitting nr.	537
Stemuitslag	155/1/5
(voor/tegen/onthoudingen)	

1. Conclusies en aanbevelingen

1.1. Het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) neemt nota van het voorstel van de Commissie voor een betere handhaving en modernisering van de regels voor consumentenbescherming in de EU teneinde de huidige regels aan te passen aan nieuwe consumptiegewoonten en aan de ontwikkeling van de digitale eengemaakte markt. Maar zoals het EESC ook in zijn advies over handelspraktijken en de kwetsbaarheid van consumenten⁽¹⁾ heeft opgemerkt, moet er nodig iets worden gedaan aan de gebrekkige handhaving van de huidige regels.

1.2. Het EESC is het met de Commissie eens dat het EU-consumentenbeleid aan modernisering en vereenvoudiging toe is en meent dat het nieuwe wetgevingspakket de kloof die door de exponentiële groei van elektronische handel is ontstaan en die het vertrouwen van de consument ondermijnt en verstoringen op de eengemaakte markt veroorzaakt, kan helpen dichten.

1.3. Over het geheel genomen vindt het Comité dat de harmonisatie van het consumentenrecht het niveau van consumentenbescherming in de lidstaten niet mag aantasten en in evenwicht moet zijn met de rechtszekerheid van handelaren. Het EESC neemt kennis van de Refit-conclusies dat de regels inzake consumentenbescherming aan hun doel beantwoorden, maar merkt tevens op dat steeds meer consumenten met agressieve marketingpraktijken en misleidende handelspraktijken worden geconfronteerd.

⁽¹⁾ PB C 12 van 15.1.2015, blz. 1.

1.4. Het EESC staat achter het voorstel om de rechten van de consument uit te breiden tot alle „ogenschijnlijk gratis” digitale diensten waarvoor gebruikers persoons- en andere gegevens delen. Het is tevens voorstander van een grotere transparantie en verantwoordelijkheid voor onlineplatforms.

1.5. Wat de herziening van Richtlijn 2011/83/EU inzake de bescherming van de rechten van de consument betreft, zijn binnen het Comité twee verschillende aandachtspunten naar voren gebracht. Handelaren zijn voorstander van het updaten, vereenvoudigen en aanpassen van precontractuele informatie, terwijl consumenten van mening zijn dat dit het niveau van consumentenbescherming zou aantasten.

1.6. Het EESC is van mening dat de bepalingen inzake digitale inhoud, digitale diensten en onlineverkoop in overeenstemming moeten worden gebracht met de wetgeving inzake de digitale eengemaakte markt.

1.7. Het EESC beschouwt het herroepingsrecht als een efficiënt instrument voor consumentenbescherming waaraan niet mag worden getornd. Binnen het Comité worden uiteenlopende standpunten ingenomen ten aanzien van het Commissievoorstel. Handelaren, en met name kleine en middelgrote ondernemingen, hebben meer rechtszekerheid nodig over niet naar behoren uitgete probeerde goederen en vroegtijdige terugbetaling. Consumenten zijn tegen de wijziging en dringen aan op handhaving van de huidige situatie. Het Comité roept de Commissie op om deze belangrijke bepaling opnieuw in overweging te nemen teneinde tot een compromis te komen waarbij een evenwicht tussen de tegengestelde belangen wordt gevonden.

1.8. Het EESC acht het terecht dat consumenten tegen producten van uiteenlopende kwaliteit worden beschermd en steunt het voorstel van de Commissie om voor meer transparantie te zorgen.

1.9. Het Comité is voorstander van het gebruik van mechanismen voor alternatieve geschillenbeslechting en onlinebeslechting van geschillen, zoals bemiddeling of arbitrage, die op Europees en nationaal niveau moeten worden gepromoot.

1.10. Het EESC dringt er bij de Commissie op aan om te zorgen voor een effectieve tenuitvoerlegging en handhaving van de bestaande regels inzake consumentenbescherming door de lidstaten, om de harmonisatie van de regels inzake consumentenbescherming te ondersteunen, om de grensoverschrijdende samenwerking van nationale autoriteiten via het systeem voor samenwerking op het gebied van consumentenbescherming (SSCB) aan te moedigen en om een voorlichtingscampagne te lanceren teneinde de naleving van de wetgeving inzake consumentenbescherming door kleine en middelgrote ondernemingen te bevorderen.

1.11. Het EESC verzoekt de lidstaten striktere regels ter handhaving van de bestaande wetgeving inzake consumentenbescherming vast te stellen, nationale en grensoverschrijdende inbreuken aan te pakken en het huidige niveau van consumentenbescherming in stand te houden.

1.12. Het EESC staat achter het voorstel om specifieke criteria te hanteren bij de vaststelling van sancties. Dat is immers een doeltreffend instrument voor de bescherming van de consument. Het is belangrijk dat ondernemingen die de regels schenden, sancties opgelegd kunnen krijgen die een echt afschrikkend effect sorteren, d.w.z. die een significant percentage van hun jaaromzet kunnen bedragen, rekening houdend met de Europese schaal van de inbreuk.

1.13. Het EESC neemt kennis van het voorstel voor een richtlijn betreffende representatieve vorderingen ter bescherming van de collectieve belangen van consumenten en tot intrekking van Richtlijn 2009/22/EG. Het Comité betreurt echter dat er bij het opstellen van het wetgevingsvoorstel geen rekening is gehouden met de aanbevelingen in zijn advies over een Europees kader voor collectief verhaal ⁽²⁾.

1.14. Alle EU-burgers moeten zich gemakkelijk en snel tot de rechter kunnen wenden. Consumenten moeten een vergoeding kunnen krijgen indien zij als gevolg van een contractbreuk schade hebben geleden. Een op maat gesneden EU-stelsel voor collectief verhaal in geval van schade is daarom welkom. Het moet pragmatisch en kosteneffectief zijn, de nodige waarborgen bieden en rekening houden met de bestaande nationale rechtsstelsels.

1.15. Het EESC neemt nota van de inspanningen van de Commissie om te bepalen welke bevoegde instanties overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel en de nationale wetgeving een procedure voor collectief verhaal mogen starten.

⁽²⁾ PB C 170 van 5.6.2014, blz. 68.

1.16. Bovendien zouden lidstaten de oprichting van fondsen voor geschillenbeslechting ten behoeve van bevoegde instanties moeten steunen. Het EESC steunt het voorstel van de Commissie om de schadevergoeding in zaken waarbij de schade gering is en het onmogelijk is om alle benadeelde personen te achterhalen, te bestemmen voor een publiek doel; wel zou nadere duidelijkheid over het soort doel gegeven moeten worden (bijv. bijstand aan consumenten, informatie- en onderwijsprogramma's, geschillenfondsen).

1.17. Tot slot is een belangrijke waarborg die in de richtlijn zou moeten worden opgenomen, de mogelijkheid om al dan niet aan een collectieve actie deel te nemen. Overeenkomstig de aanbeveling in het EESC-advies over een Europees kader voor collectief verhaal⁽³⁾ moeten consumenten vrij kunnen beslissen of zij al dan niet aan een collectieve actie willen deelnemen.

2. Achtergrondinformatie en inleiding

2.1. Op 11 april 2018 heeft de Commissie een wetgevingspakket met betrekking tot een „new deal” voor consumenten gepubliceerd. Dit pakket omvat een voorstel voor een richtlijn (omnibusrichtlijn) tot wijziging van Richtlijn 93/13/EEG⁽⁴⁾, Richtlijn 98/6/EG⁽⁵⁾, Richtlijn 2005/29/EG⁽⁶⁾ en Richtlijn 2011/83/EU⁽⁷⁾ wat betreft betere handhaving en modernisering van de regels voor consumentenbescherming in de EU en een voorstel voor een richtlijn betreffende representatieve vorderingen ter bescherming van de collectieve belangen van consumenten en tot intrekking van Richtlijn 2009/22/EG.

Omnibusrichtlijn

2.2. Met voorstel COM(2018) 185 over betere handhaving en modernisering van de regels voor consumentenbescherming in de EU wil de Commissie de huidige mechanismen inzake consumentenbescherming, grensoverschrijdende inbreuken en elektronische handel compleet maken en de lasten voor handelaren verminderen. Aanleiding voor het voorstel zijn de conclusies van de Refit-geschiktheidscontrole van de consumenten- en marketingwetgeving van de EU⁽⁸⁾ en de evaluatie van Richtlijn 2011/83/EU over consumentenrechten.

2.3. Hoofdpunten van de voorgestelde omnibusrichtlijn zijn:

2.3.1. Invoering op gecoördineerde wijze van doeltreffende, evenredige en afschrikkende sancties voor zowel nationale als grensoverschrijdende inbreuken.

2.3.2. Vergroting van de transparantie op de digitale eengemaakte markt door middel van transparantieverplichtingen voor onlineplatforms.

2.3.3. Uitbreiding van de consumentenbescherming op het gebied van digitale diensten, met name die diensten waarvoor consumenten geen geld betalen, maar persoons- en andere gegevens verstrekken die een economische waarde hebben, waardoor die diensten niet als „gratis” beschouwd kunnen worden.

2.3.4. Vermindering van de lasten voor bedrijven door professionals toe te staan om gebruik te maken van nieuwe onlinecommunicatiemiddelen, zoals webformulieren of chats, als alternatieven voor e-mail.

2.3.5. Herziening van bepaalde aspecten die betrekking hebben op het herroepingsrecht. Zo krijgt de handelaar de mogelijkheid om de consument pas terug te betalen nadat hij de goederen heeft geïnspecteerd en heeft geconstateerd dat de consument de goederen alleen getest en niet „gebruikt” heeft.

⁽³⁾ PB C 170 van 5.6.2014, blz. 68.

⁽⁴⁾ Richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten (PB L 95 van 21.4.1993, blz. 29).

⁽⁵⁾ Richtlijn 98/6/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 1998 betreffende de bescherming van de consument inzake de prijsaanduiding van aan de consument aangeboden producten (PB L 80 van 18.3.1998, blz. 27).

⁽⁶⁾ Richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt en tot wijziging van Richtlijn 84/450/EEG van de Raad, Richtlijnen 97/7/EG, 98/27/EG en 2002/65/EG van het Europees Parlement en de Raad en van Verordening (EG) nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad (PB L 149 van 11.6.2005, blz. 22).

⁽⁷⁾ Richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende consumentenrechten, tot wijziging van Richtlijn 93/13/EEG van de Raad en van Richtlijn 1999/44/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijn 85/577/EEG en van Richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad (PB L 304 van 22.11.2011, blz. 64).

⁽⁸⁾ SWD (2017) 208 final en SWD(2017) 209 final, gepubliceerd op 23.5.2017.

2.3.6. Invoering van de mogelijkheid voor lidstaten om ongevraagde agressieve en misleidende praktijken in de context van colportage en commerciële excursies te beperken.

2.3.7. Expliciete verwijzing naar producten van uiteenlopende kwaliteit en alle desbetreffende marketingactiviteiten, inclusief misleidende handelspraktijken, die met name in de agrifoodsector op grote schaal voorkomen.

Richtlijn representatieve vorderingen

2.4. Met voorstel COM(2018) 184 betreffende representatieve vorderingen ter bescherming van de collectieve belangen van consumenten legt de Commissie de grondslagen voor een Europees mechanisme voor collectief verhaal tegen grootschalige inbreuken op het consumentenrecht. Dit instrument bestaat al in een aantal lidstaten, maar zou in de gehele EU beschikbaar moeten zijn. Conform het subsidiariteitsbeginsel zouden lidstaten wel de mogelijkheid moeten hebben om het Europese mechanisme op nationaal niveau vorm te geven terwijl zij hun eigen mechanismen in stand houden.

2.5. Alleen bevoegde instanties op nationaal niveau die aan bepaalde, door de Commissie vastgestelde minimumeisen voldoen, zouden een vordering namens consumenten mogen instellen.

2.6. Het schadevergoedingsmechanisme wordt gekoppeld aan een besluit tot staking van inbreuken. Bevoegde instanties mogen alleen een procedure voor collectief verhaal starten nadat een rechtbank of administratieve autoriteit heeft vastgesteld dat er sprake is van een inbreuk op het consumentenrecht. De richtlijn is van toepassing op inbreuken op nationaal en EU-niveau en stelt consumenten in staat grensoverschrijdende collectieve vorderingen in te stellen.

2.7. Wat betreft de vergoeding van schade voor consumenten maakt het voorstel onderscheid tussen geringe bedragen, waarbij de schadevergoeding naar een publiek doel gaat, en substantiële bedragen, waarbij de getroffen consumenten rechtstreeks worden vergoed.

3. Algemene opmerkingen over de omnibusrichtlijn

3.1. Het EESC neemt nota van het voorstel van de Commissie voor een betere handhaving en modernisering van de regels voor consumentenbescherming in de EU teneinde de huidige regels aan te passen aan nieuwe consumptiegewoonten en aan de ontwikkeling van de digitale eengemaakte markt. Maar zoals het EESC ook in zijn advies over handelspraktijken en de kwetsbaarheid van consumenten ⁽⁹⁾ heeft opgemerkt, moet er nodig iets worden gedaan aan de gebrekkige toepassing van de huidige regels.

3.2. Het EESC wijst op zijn informatief rapport over de consumenten- en marketingwetgeving ⁽¹⁰⁾, waarin het naging wat de maatschappelijke organisaties in de EU van de implementatie van de consumenten- en marketingwetgeving van de EU vinden, alsook op zijn informatief rapport over de richtlijn consumentenrechten ⁽¹¹⁾, waarin het de implementatie van de richtlijn beoordeelde. Bij deze informatieve rapporten werd gebruikgemaakt van drie verschillende soorten gegevens: een enquête, een hoorzitting met deskundigen en negen onderzoeksmissies, naar Riga, Rome, Warschau, Madrid, Parijs, Athene, Vilnius, Lissabon en Brussel.

3.3. In haar voorstel staat de Commissie stil bij de informatieve rapporten met een pleidooi voor meer inspanningen op het gebied van het consumentenbeleid wat bewustmaking, scholing en coördinatie betreft en voor regulering van onlineplatforms en de digitale economie. Zij besteedt echter te weinig aandacht aan de zorgen van het EESC over de harmonisatie van het consumentenbeleid, de versnippering van de nationale handhaving, en de noodzaak om bewustmakingscampagnes te financieren, levenslang leren aan te moedigen, kmo's/mkb-bedrijven te ondersteunen, de juridische informatie voor consumenten te vereenvoudigen en alternatieve regelingen voor geschillenbeslechting, zelfregulering en gedragscodes te bevorderen.

3.4. Het EESC erkent dat consumenten in situaties terecht kunnen komen waarin zij worden misleid of op agressieve wijze worden gedwongen tot het sluiten van overeenkomsten. Zo zijn er problemen bekend in verband met callcentra die energie-, telecom- of watercontracten verkopen en consumenten misleiden. Ook tijdens excursies die worden georganiseerd om producten te verkopen aan bepaalde categorieën kwetsbare consumenten wordt soms gebruikgemaakt van dergelijke agressieve verkooptechnieken. In dit soort gevallen zouden consumenten het recht moeten hebben om de verkoopovereenkomst te herroepen en/of compensatie moeten krijgen voor de schade die zij hebben geleden.

⁽⁹⁾ PB C 12 van 15.1.2015, blz. 1.

⁽¹⁰⁾ Informatief rapport van het EESC, voorgelegd tijdens de zitting van 14.12.2016 (INT/796).

⁽¹¹⁾ Informatief rapport van het EESC, voorgelegd tijdens de zitting van 14.12.2016 (INT/795).

3.5. Zoals aanbevolen in het EESC-advies over handelspraktijken en de kwetsbaarheid van consumenten, moet de consument passende individuele verhaalsmogelijkheden worden geboden, zoals terugbetaling, vervanging of beëindiging van de verkoopovereenkomst. De rechtsmiddelen zouden ook afgestemd moeten zijn op de situatie van elke consument, zodat deze kan kiezen voor een oplossing op maat.

3.6. Het EESC is ook van mening dat de reeds bereikte harmonisatie van de Europese wetgeving inzake consumentenbescherming niet mag worden afgezwakt. Door een stap terug te zetten wordt er geen gelijk speelveld gecreëerd; dat is niet in het voordeel van de consument of de handelaar.

3.7. Het EESC wijst erop dat agressieve en misleidende verkooptactieken reeds verboden zijn op grond van Richtlijn 2005/29/EG betreffende oneerlijke handelspraktijken, die voor een volledige harmonisatie heeft gezorgd. Het EESC dringt er bij de Commissie op aan om toe te zien op striktere handhaving van de bestaande regels door de lidstaten.

3.8. Het Comité is verdeeld over het voorstel van de Commissie om bepaalde distributiemethoden aan banden te leggen. Handelaren vinden dat deze maatregelen niet beperkt mogen blijven tot colportage, waarmee een hele economische sector gestigmatiseerd wordt, maar gericht moeten zijn op alle agressieve praktijken; consumenten steunen de mogelijkheid voor lidstaten om bepaalde verkoopmethoden voor specifieke categorieën goederen (zoals geneesmiddelen, wapens en farmaceutische producten) om gezondheids- en veiligheidsredenen te beperken.

3.9. In dat opzicht is de samenwerking tussen de nationale autoriteiten voor consumentenbescherming in het kader van de SCB-Verordening (verordening betreffende samenwerking met betrekking tot consumentenbescherming) van essentieel belang om malafide praktijken doeltreffend aan te pakken, zonder legale marktdeelnemers te benadelen. Consumenten moeten kunnen beschikken over informatie over handelaren en op nationaal en EU-niveau moeten bewustmakingscampagnes worden opgezet.

3.10. Wat de herziening van Richtlijn 2011/83/EU inzake de bescherming van de rechten van de consument betreft, zijn binnen het Comité twee verschillende standpunten ingenomen en twee verschillende aandachtspunten naar voren gebracht. Handelaren zijn voorstander van het updaten, vereenvoudigen en aanpassen van precontractuele informatie, terwijl consumenten van mening zijn dat dit het niveau van consumentenbescherming zou aantasten. Het Comité is voorstander van een aanpak waarbij een juist evenwicht wordt gevonden tussen consumentenbescherming en rechtszekerheid voor ondernemers. Het EESC is van mening dat de bepalingen inzake digitale inhoud, digitale diensten en onlineverkoop in overeenstemming moeten worden gebracht met de wetgeving inzake de digitale eengemaakte markt.

3.11. Wat onlineplatforms betreft, moet transparantie over hun identificatie en verantwoordelijkheid vooropstaan. Het EESC acht het van essentieel belang dat de consument bij het sluiten van een overeenkomst alle relevante informatie over de andere partij heeft verkregen. Daarnaast is de transparantie van onlineplatforms een sleutelfactor voor de ontwikkeling van de digitale eengemaakte markt, zowel voor consumenten als bedrijven (B2B) ^(1,2).

3.12. Voorts staat het EESC ook achter het voorstel om de rechten van de consument uit te breiden tot alle „gratis” digitale diensten waarvoor gebruikers persoons- en andere gegevens delen. Aangezien dergelijke gegevens een commerciële waarde hebben, zou het oneerlijk zijn tegenover consumenten om deze diensten als „gratis” te beschouwen en de desbetreffende bescherming niet te bieden. Met het pakket maatregelen dat door de Commissie wordt voorgesteld kunnen de verhoudingen tussen de belangrijkste mondiale spelers op het gebied van onlineplatforms en individuele gebruikers, in ieder geval gedeeltelijk, weer in evenwicht worden gebracht.

3.13. Het EESC is voorstander van de invoering van moderne mechanismen voor het uitwisselen van informatie tussen handelaren en consumenten (chatbots, onlineformulieren). Deze mechanismen kunnen de dialoog tussen de partijen vergemakkelijken mits in adequate waarborgen voor de consument wordt voorzien, zoals de mogelijkheid om de uitwisseling van informatie te traceren, aanvullende informatie te verkrijgen en klachten in te dienen. Belangrijk is dat het te allen tijde mogelijk moet zijn om langs traditionele weg contact op te nemen (bijv. via callcenters).

^(1,2) EESC-advies TEN/662 over billijkheid en transparantie voor zakelijke gebruikers van onlinetussenhandelsdiensten (zie bladzijde 177 van dit Publicatieblad).

3.14. Het EESC staat achter het herroepingsrecht, dat het beschouwt als een efficiënt instrument voor consumentenbescherming waaraan niet mag worden getornd. De Commissie komt nu met een voorstel dat de consumentenrechten dreigt in te beperken zonder dat zij afdoende aantoont dat stelselmatig en op grote schaal misbruik van deze rechten wordt gemaakt. Anderzijds hebben handelaren, en met name kleine en middelgrote ondernemingen, meer rechtszekerheid nodig over niet naar behoren uitgetroefde goederen en vroegtijdige terugbetaling. Het Comité roept de Commissie op om dit belangrijke punt opnieuw in overweging te nemen teneinde tot een evenwichtig compromis te komen.

3.15. Het EESC is blij dat er meer duidelijkheid wordt verstrekt over producten van uiteenlopende kwaliteit, omdat sommige producten, met name voedingsmiddelen, kennelijk hetzelfde etiket hebben gekregen ook al hebben zij een andere samenstelling — met mogelijk misleiding van de consument tot gevolg. Misleidende benamingen en etikettering van producten moeten worden verboden om transparantie te waarborgen.

3.16. Het EESC staat achter het voorstel om specifieke criteria te hanteren bij de vaststelling van sancties. Dat is immers een doeltreffend instrument voor de bescherming van de consument. Zoals de Europese Consumentenadviesgroep heeft opgemerkt, is het belangrijk dat ondernemingen die de regels schenden sancties opgelegd kunnen krijgen die een afschrikkend effect sorteren, d.w.z. die een significant percentage van hun jaaromzet kunnen bedragen, rekening houdend met de Europese schaal van de inbreuk. De Commissie zou moeten nagaan of het voorstel in lijn gebracht kan worden met de bepalingen van de algemene verordening gegevensbescherming.

3.17. Het EESC is ook voorstander van het gebruik van mechanismen voor alternatieve geschillenbeslechting en onlinebeslechting van geschillen⁽¹³⁾, zoals bemiddeling of arbitrage, die op nationaal niveau moeten worden gepromoot. Buitengerechtelijke schikkingen kunnen een optie zijn voorafgaand aan gerechtelijke acties en moeten eventueel worden bevorderd. Rechtbanken moeten een laatste redmiddel blijven. Het voorstel van de Commissie moet deze mogelijkheden tot het oplossen van problemen in verband met consumentenbescherming verder ondersteunen.

3.18. Over het geheel genomen vindt het EESC dat duurzaamheid en kwaliteit centraal moeten staan in de toeleveringsketen om de bescherming van de consument gedurende de gehele productiecycclus te waarborgen.

4. Specifieke opmerkingen over groepsacties in de EU

4.1. Het EESC neemt kennis van het voorstel voor een richtlijn betreffende representatieve vorderingen ter bescherming van de collectieve belangen van consumenten en tot intrekking van Richtlijn 2009/22/EG⁽¹⁴⁾. Het Comité betreurt echter dat er bij het opstellen van het wetgevingsvoorstel geen enkele rekening is gehouden met de aanbevelingen in diverse van zijn adviezen over een Europees kader voor collectief verhaal⁽¹⁵⁾.

4.2. Uit de evaluatie in het kader van de Refit-geschiktheidscontrole is gebleken dat het risico van inbreuken op het EU-recht die de collectieve belangen van consumenten schaden, toeneemt ten gevolge van de economische globalisering en digitalisering. Bovendien voorziet een aantal lidstaten niet in doeltreffende collectieve compensatiemechanismen die zijn toegesneden op massaschade en hebben deze lidstaten de waarborgen van de aanbeveling van de Commissie van 2013 betreffende collectief verhaal niet ten uitvoer gelegd⁽¹⁶⁾.

4.3. Alle EU-burgers moeten zich gemakkelijk en snel tot de rechter kunnen wenden. Consumenten moeten een vergoeding kunnen krijgen indien zij als gevolg van een contractbreuk schade hebben geleden. Hetzelfde geldt echter ook voor handelaren, die niet het doelwit mogen zijn van een buitensporig gebruik van gerechtelijke procedures. Groepsacties zijn een rechtsinstrument, een procedureel recht, een grondrecht om de gerechtelijke bescherming van diffuse, collectieve en individuele homogene belangen op grond van artikel 81 VWEU mogelijk te maken. Dit instrument moet neutraal zijn en mag niet beperkt blijven tot het consumentenrecht (ook milieu- en werknemersrechten, rechten van kmo's/mkb-bedrijven, rechten op het gebied van energie, deeleconomie, circulaire economie en platforms, alle digitale rechten enz.).

⁽¹³⁾ Richtlijn 2013/11/EU van het Europees Parlement en de Raad van 21 mei 2013 betreffende alternatieve beslechting van consumentengeschillen en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 2006/2004 en Richtlijn 2009/22/EG (richtlijn ADR consumenten) (PB L 165 van 18.6.2013, blz. 63).

⁽¹⁴⁾ Richtlijn 2009/22/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2009 betreffende het doen staken van inbreuken in het raam van de bescherming van de consumentenbelangen (PB L 110 van 1.5.2009, blz. 30).

⁽¹⁵⁾ PB C 170 van 5.6.2014, blz. 68.

⁽¹⁶⁾ Aanbeveling 2013/396/EU van de Commissie van 11 juni 2013 over gemeenschappelijke beginselen voor mechanismen voor collectieve vorderingen in de lidstaten (PB L 201, 26.7.2013, blz. 60).

4.4. Een op maat gesneden stelsel voor collectief verhaal in geval van schade is daarom welkom. Het moet pragmatisch en kosteneffectief zijn, de nodige waarborgen bieden en rekening houden met de bestaande nationale rechtsstelsels (bijv. die van Noorwegen of Denemarken). In de richtlijn van de EU moeten de belangrijkste richtsnoeren voor geharmoniseerde EU-groepsacties worden vastgesteld, waarbij duidelijk wordt aangegeven wat onder een EU-rechtsinstrument moet vallen en wat aan de lidstaten moet worden overgelaten, overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel. Ook moet ervoor worden gezorgd dat de regeling bijdraagt tot een efficiëntere, snellere, betaalbare en eerlijkere toepassing van het recht, moet een doeltreffende en volledige schadevergoeding mogelijk worden gemaakt en moet de duurzaamheid van dit mechanisme in termen van adequate financiering worden gewaarborgd. Het huidige voorstel van de Commissie voldoet niet aan deze voorwaarden.

4.5. Het EESC neemt nota van de inspanningen van de Commissie om te bepalen welke bevoegde instanties overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel een procedure voor collectief verhaal mogen starten. Ook moet duidelijk worden gemaakt dat de plaats van vestiging van de bevoegde instantie bepalend moet zijn voor de plaats van jurisdictie en voor het toepasselijke recht. Daarnaast is het EESC van mening dat de Commissie de rol van de rechter bij het beslissen over de ontvankelijkheid van de vordering, de bewijslast en het vergaren van bewijsmateriaal, de reikwijdte van het vonnis — „inter partes” of „erga omnes” — en het beroepsstelsel verder moet uitwerken.

4.6. Alle proceskosten van collectieve acties moeten gedragen worden in overeenstemming met de nationale rechtsbijstandstelsels.

4.7. Consumentenorganisaties of maatschappelijke organisaties zouden voldoende financiële middelen en juridisch advies moeten kunnen krijgen om verhaal te halen. Bevoegde instanties zouden met behulp van specifieke fondsen juridisch advies moeten kunnen bekostigen. Lidstaten zouden de oprichting van fondsen voor geschillenbeslechting ten behoeve van bevoegde instanties moeten steunen.

4.8. Wat schadevergoedingen betreft, wordt in het voorstel niet volledig tegemoet gekomen aan de noodzaak om consumenten daadwerkelijk schadeloos te stellen voor de geleden schade. In het voorstel moet duidelijk worden verwezen naar de compensatie van het totale, door de consument kwijtgeraakte bedrag, ongeacht de geleden schade.

4.9. Het EESC maakt zich zorgen over de bescherming van de rechten van ondernemers, met inbegrip van de bescherming van bedrijfsgeheimen. Zonder afbreuk te doen aan de bescherming van consumenten die schade hebben geleden, zou het EESC graag zien dat er mechanismen worden ingevoerd om de vertrouwelijkheid van de verstrekte informatie te garanderen, niet alleen tijdens de juridische procedure, maar ook in de uiteindelijke beslissingen.

4.10. Handelaren zouden eveneens graag zien dat een zaak binnen een kort tijdsbestek kan worden afgehandeld, o.a. via bovengenoemde mechanismen voor alternatieve geschillenbeslechting.

4.11. Het EESC verzoekt de Commissie in haar voorstel inzake collectief verhaal een aanbeveling aan de lidstaten op te nemen om gebruik te maken van technologische innovaties, zoals de technologisch meest geavanceerde ADR- en ODR-entiteiten reeds doen, met name om deelnemers aan een collectieve actie bijeen te brengen. Deze maatregel zou de initiatiefnemers tot de collectieve actie en consumentenorganisaties die besluiten zich daarbij aan te sluiten aanzienlijke kostenbesparingen moeten opleveren. De Commissie zou ook de uitwisseling van goede praktijken moeten bevorderen, waarbij de aandacht vooral moet uitgaan naar het verzamelen van gegevens over alle gevallen waarin een collectieve vordering is ingesteld.

4.12. Overeenkomstig de aanbeveling in het EESC-advies over een Europees kader voor collectief verhaal⁽¹⁷⁾ is het Comité van mening dat consumenten vrij moeten kunnen beslissen of zij al dan niet aan een collectieve actie willen deelnemen. Bij zaken met een klein aantal slachtoffers die significante schade hebben geleden, is „opt-in” wellicht de beste keuze, terwijl in het geval van een groot aantal slachtoffers en beperkte schade „opt-out” het meest voor de hand ligt.

Brussel, 20 september 2018.

De voorzitter
van het Europees Economisch en Sociaal Comité
Luca JAHIER

⁽¹⁷⁾ PB C 170 van 5.6.2014, blz. 68.